

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาฐานคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Cloud-Based Social Studies Learning Management to Promote Lifelong
Learning Skills of Secondary School Students

กมล รินคำ¹ ชรินทร์ มั่งคั่ง² และแสวง แสบบุตร³

Kamol Rinkam, Charin Mangkhang and Sawaeng Seanbutr

Received: October 03, 2022

Revised: April 19, 2023

Accepted: May 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาฐานคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีการกำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ.2554-2564 หรือ “ICT 2020” ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า ICT เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการนำพาคนไทยสู่ความรู้และปัญญาเศรษฐกิจไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนด้วยการใช้ ICT เป็นเครื่องมือหรือเป็นส่วนประกอบสำคัญของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยการนำคลาวด์คอมพิวเตอร์มาจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ก็ถือเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเรียนรู้ภายใต้สังคมเทคโนโลยีและสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ให้มากขึ้นในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะและกระบวนการให้ดียิ่งขึ้น ทันสมัย และยั่งยืนด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาของประเทศไทย และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; Chiang Mai University

ยุทธศาสตร์ข้อที่ 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างกำลังคนของประเทศโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนด้วยการใช้ ICT เป็นเครื่องมือหรือเป็นส่วนประกอบสำคัญของการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา, ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

This academic article aimed to study cloud-based social studies learning management to promote lifelong learning skills of secondary school students. It was found that Thailand has established an information and communication technology policy framework 2011-2021 or “ICT 2020” according to the vision that ICT was an important driving force in bringing Thai people to knowledge, wisdom, and the Thai economy towards sustainable growth. In terms of emphasizing the development of students by using ICT as a tool or an important component of social studies teaching and learning, using cloud computing with teaching and learning management in the 21st century, it was considered another process that focused on students and learning under the society of technology and information media that were changing rapidly. Emphasis was placed on students developing more learning skills in the 21st century by using cloud computing technology to support teaching and learning and develop skills and processes to be better, modern, and sustainable by using information and communication technology to increase the efficiency of education in Thailand and was a guideline for organizing teaching and learning in the future to encourage students to have skills in line with Strategy No. 2 of the Ministry of Education, which was to support teaching and learning by using information and communication technology to increase the efficiency of education in Thailand. The objective was to build the country's manpower by emphasizing the development of students by using ICT as a tool or an important component of teaching and learning.

Keywords: Social Studies Learning Management, Lifelong Learning Skills, Secondary School Students

บทนำ

เทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเกิดการแข่งขันทางปัญญา โดยการใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่องค์ความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และมีทักษะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เครือข่ายองค์กรความร่วมมือ เพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีความเชี่ยวชาญในการแสวงหาความรู้ ประมวลผล เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบที่น่าสนใจทันสมัยและตอบสนองการใช้งานของผู้เรียนโดยอาศัยระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงกันทั่วโลกมาเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียนการจัดการเรียนรู้บนระบบเครือข่ายจึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงมีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ เช่น เวลา คุณลักษณะผู้เรียนหรือบริบททางการเรียนรู้ (เสมอภาณุจน์ โสภณศิริธรรักษ์ และปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ, 2555)

นอกจากนั้นทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนต้องให้ความสนใจไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ การใช้ Google Earth การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น และคลาวด์คอมพิวเตอร์ยังสามารถเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้และเพิ่มเติมเทคนิคทางการสอนได้โดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อการศึกษา เช่น กูเกิลแอปพลิเคชัน, ไมโครซอฟต์ฟแอปพลิเคชัน เป็นต้น รวมถึงยังรองรับแนวคิดและการพัฒนาเครือข่ายสังคม ออนไลน์ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นการเปิดกว้างให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้เสมอกันทุกคน มีสิทธิ์จะได้รับการศึกษาในสังคมออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลา ฉะนั้นการพัฒนาแบบการเรียนรู้บนระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์จึงสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ด้วยลักษณะขององค์ความรู้ที่เปลี่ยนไป เทคโนโลยีสื่อสาร การประเมินผล สนับสนุนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และตอบสนองการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเพื่อส่งเสริม

ทักษะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานอนาคตได้

ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้

กระแสของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา บุคคล องค์กร และชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมที่บูรณาการเข้าเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม และสามารถตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดภาคีเครือข่ายที่มีความพร้อม มีสิทธิและมีหน้าที่ร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาลดชีวิตเพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (Holden, M. & Connelly, S., 2004)

นอกจากนี้จิรัชมา วิเชียรปัญญา (2549) ยังได้ชี้ให้เห็นว่า สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศในปัจจุบัน แต่ยังมีปัญหาในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เช่น ความชัดเจนในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมและการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการปฏิบัติตามแนวทางของหน่วยงานอื่น นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในหน่วยงานหรือชุมชนต่าง ๆ ยังไม่แน่ใจว่าจะพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องนั้นอย่างไร อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสการพัฒนาในปัจจุบัน (เสรี พงศ์พิศ, 2550) ได้ชี้ว่า กระบวนทัศน์เป็นสิ่งสำคัญ เปรียบเสมือนหลักคิด วิธีปฏิบัติ วิธีการให้คุณค่า และวิถีชีวิตทั้งหมดของผู้คนที่ตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความจริง ดังนั้นความรู้หรือการเรียนรู้แบบใหม่จึงเป็นการปรับเปลี่ยนมนุษย์ทั้งในเชิงโครงสร้างทางสมอง และโครงสร้างทางสังคมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสมดุล การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนา สังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ กระบวนการทางสังคมที่เกื้อหนุน ส่งเสริมให้บุคคลและสมาชิกในชุมชนและสังคมเกิดการเรียนรู้โดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ จนสามารถสร้างความรู้ ทักษะ ระบบการจัดการเรียนรู้และระบบการเรียนรู้ที่ดี มีการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนกับทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ และเกิดภูมิปัญญาตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นการจัดการเรียนรู้ของทุกคนและทุกภาคส่วนในสังคมมีความรู้และพร้อมที่จะเรียนอยู่เสมอตลอดชีวิต

สังคมความรู้ที่สำคัญมี 4 มิติ ดังนี้ (พริดา วิเชียรปัญญา, 2547)

1. นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงความรู้
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการสร้างกระจายและนำความรู้ไปใช้
3. เทคโนโลยีสารสนเทศและคมนาคมที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการประมวลผลการเก็บรักษาการถ่ายโอนและการสื่อสารข้อมูลทั้งที่อยู่ในรูปของข้อความ เสียง และภาพ
4. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ได้แก่ นโยบายทางกฎหมาย และเศรษฐกิจของรัฐบาล

นอกจากนี้ต้องมีกลไกและกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้กับการเรียนรู้ซึ่งต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องความรู้กับเครือข่ายที่ต้องมีการกระจายและการใช้ความรู้ ความรู้เกี่ยวกับการจ้างงานที่มีแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันมีการเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น สุดท้ายก็คือการกำหนดนโยบายของรัฐบาลทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นโยบายอุตสาหกรรมและนโยบายด้านการศึกษา ซึ่งต้องมีจุดเน้นที่ชัดเจนในการพัฒนาตามแนวทางสังคมความรู้

สังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน และเชื่อกันว่าสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศชาติเพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ในเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ โดยได้มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสังคมแห่งการเรียนรู้ไว้หลากหลาย คำจำกัดความของสังคมแห่งการเรียนรู้หมายถึง สังคมที่มีกระบวนการส่งเสริมให้ สมาชิกในสังคมใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด และความสามารถของตน ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตคนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างราบรื่น ในที่นี้คำนิยามของคำว่า สังคมแห่งการเรียนรู้ มีดังนี้

แม้นมาส ขวลิต (2540) ได้ให้คำจำกัดความสังคมแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่เข้าใจความสำคัญของการเรียนรู้ เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการสร้างความผาสุกและความเจริญของสังคม

เอตเวิร์ด (Edwards, M. อ้างถึงใน Smith, J.A., 2004) ได้ให้ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมแห่งการศึกษา ทำให้คนในสังคมมีความตื่นตัว มีประชาธิปไตย และมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน สังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

2. สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นตลาดการเรียนรู้จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นตลาดแห่งโอกาสของการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อให้มีทักษะและความสามารถที่ทันกับเหตุการณ์

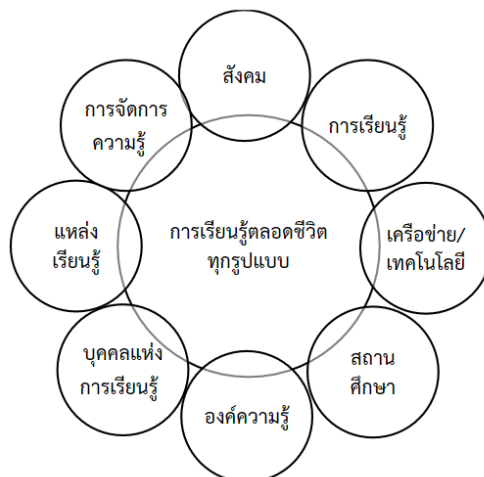
3. สังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสังคมที่ผู้เรียนต้องปรับการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

Ranson Stewart (1998) ได้อธิบายถึง สังคมแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นสังคมที่มีการเพิ่มทักษะและความรู้อย่างเป็นระบบให้สมาชิกในสังคมเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้เป็นสังคมที่ได้เปรียบในเชิงการแข่งขันในตลาดโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นสังคมที่มีการเพิ่มทักษะและความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนในสังคมนั้น ๆ สามารถพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

องค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้

ในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทำให้คนสามารถพัฒนาตนเองได้นั้นก็คือ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอถ้ามีแหล่งความรู้ให้ศึกษาค้นคว้ามีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งทอดความรู้ มีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้เข้าถึงความรู้และคนรู้จักแสวงหาความรู้ ความสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้มากขึ้น เมื่อเรียนรู้ได้มากขึ้นก็จะสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้มากขึ้น และเมื่อนำมาบูรณาการระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ก็จะเกิดความรู้ใหม่ขึ้นมาอีก โดยจะเป็นวงจรที่ต่อเนื่องไม่มีสิ้นสุดจะเรียกว่า “วงจรแห่งการเรียนรู้ (Circle of learning Society)” สามารถสรุปได้ดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบที่สำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้วงจรรวมการเรียนรู้ (Circle of learning Society)

การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้น นอกจากจะมีนวัตกรรมการสอนที่ดีทันสมัยมาให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแล้ว ยังต้องมีสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ผู้สอน หลักสูตรหรือเนื้อหาผู้เรียน สื่อ/อุปกรณ์และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทั้งหมดล้วนก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อผู้เรียนได้ตลอดเวลา และตลอดชีวิต นวัตกรรมการเรียนรู้อุปกรณ์การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยและสร้างการตั้งคำถามของบทเรียนทางเครื่องมือวิจัยโดยใช้เทคนิคที่ถูกต้องตามหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางและเทคนิคการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยทางสังคมวิทยา (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2563)

ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

สังคมศึกษา (Social Studies) เป็นองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีต โดยแฝงตัวอยู่กับศาสตร์ความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในสาขาสังคมศาสตร์ ต่อมาราวศตวรรษที่ 19 นักการศึกษาในแถบ ภูมิภาคยุโรปและสหรัฐอเมริกา จึงได้ริเริ่มกล่าวถึงวิชาสังคมศึกษาในวงการศึกษามากขึ้น จนเป็นที่ นิยมและแพร่หลายในระยะเวลาต่อมา ทั้งนี้ นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสังคมศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เพรสตัน (Preston, R. C., 1960) กล่าวถึงสังคมศึกษาในอีกแง่หนึ่งว่า สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ที่เลือกสรรมา เพื่อใช้ในการสอนเด็กโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาส่วนมากจะได้เนื้อหาวิชามาจากสังคมศาสตร์ คือ 1) ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์ 2) ภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับแผ่นดินที่อยู่อาศัย 3) หน้าที่พลเมือง เป็นการศึกษาเรื่องสิทธิและหน้าที่มนุษย์ 4) สังคมวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันของมนุษย์ และกระบวนการทางสังคม 5) มานุษยวิทยา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชน 6) เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลผลิต การแจกจ่าย และการใช้สิ่งที่มีค่าใน การแลกเปลี่ยน และปรากฏการณ์ทางสังคมอันเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ความหมายของสังคมศึกษาตามความคิดของเพรสตัน สอดคล้องกับที่เอดการ์ (Edgar B. Wesley) กล่าวว่า สังคมศึกษา หมายถึง วิชาสังคมศาสตร์ที่ได้รับการดัดแปลง หรือทำให้ง่ายขึ้น เพื่อสะดวกแก่การสอน สำหรับนักเรียนในระดับประถมและมัธยม

จาโรลิเมก และปาร์เกอร์ (Jarolimek, J. & Parker, W.P., 1993) กล่าวว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม รวมถึงวิถีที่มนุษย์จะใช้สิ่งแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิต

บาร์ บาร์ท และชิมิส (Barr, B. & Shemis, S., 1997) กล่าวถึงความหมายของสังคมศึกษาไว้สอดคล้องกันว่า สังคมศึกษา คือ การบูรณาการความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เพื่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของสังคม

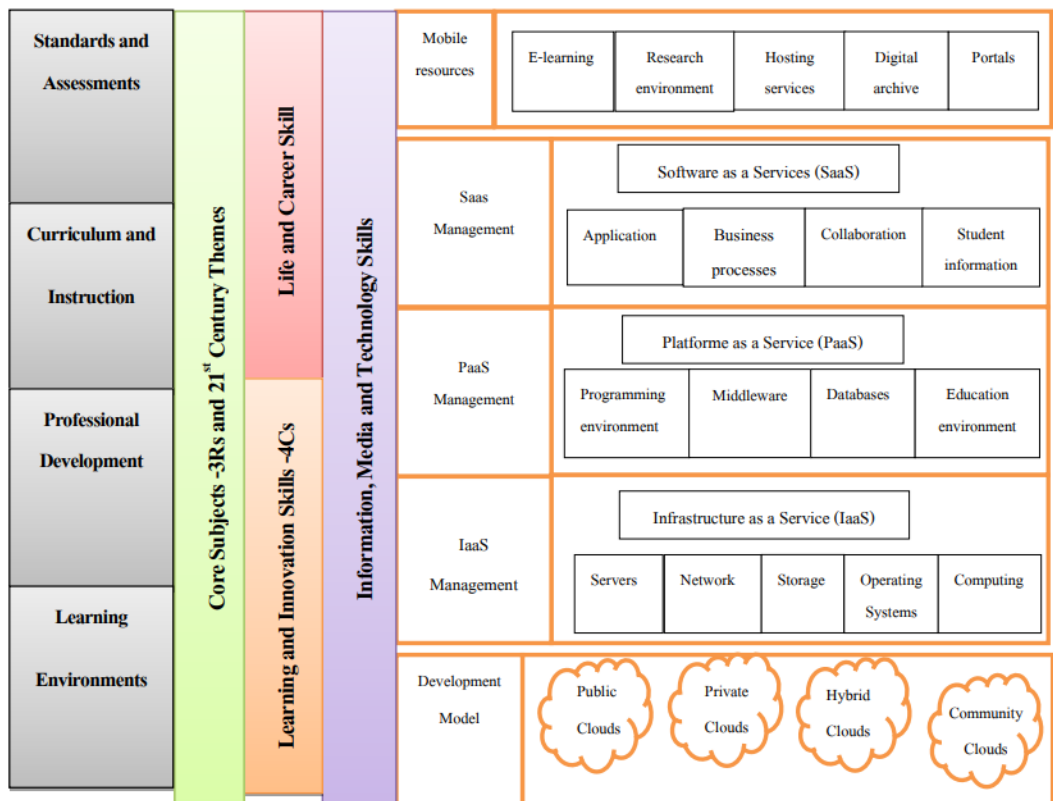
สิริวรรณ ศรีพหล (2554) ให้ความหมายของสังคมศึกษาว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการในศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในหมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา และการวางแนวทางสำหรับอนาคต ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในสังคมประชาธิปไตย

อิทธิเดช น้อยไม้ (2560) ให้ความหมายของสังคมศึกษาว่า เป็นศาสตร์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ ที่คัดเลือกมาเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีโครงสร้างเนื้อหามาจากสังคมศาสตร์ที่ประกอบด้วยแขนงวิชาทางรัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ศาสนศาสตร์ จริยศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น โดยเลือกสรรเนื้อหาและปรับให้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อมุ่งส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลก

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาฐานคลาวด์

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบนคลาวด์คอมพิวเตอร์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 รูปแบบคลาวด์คอมพิวติงกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

จากคลาวด์คอมพิวติงกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบการเรียนการสอน (Design Learning) ในขั้นนี้ผู้ออกแบบต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเลือกใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ที่จะช่วยสนับสนุนการ เรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวติง

ขั้นที่ 2 การเลือกใช้ผู้ให้บริการซอฟต์แวร์ (Software-as-a-Service: SaaS) ผู้จัดการเรียนการสอนต้อง เลือกใช้ผู้ให้บริการซอฟต์แวร์หรือจะพัฒนา SaaS ใช้เองในองค์กรโดย การเลือกใช้ต้องเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนบนระบบคลาวด์คอมพิวติง ตัวอย่างผู้ ให้บริการซอฟต์แวร์ เช่น Google App, Microsoft Dynamics CRM online, Microsoft Live@edu เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การเลือกใช้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม (Platform-as-a-Service: PaaS) ผู้จัดการเรียนการสอนต้องเลือกใช้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มหรือจะพัฒนา PaaS ใช้เองในองค์กรโดย

การเลือกใช้ต้องเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนบนระบบคลาวด์คอมพิวติ้ง ตัวอย่างผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม เช่น Google App Engine, Amazon SimpleDB, Microsoft Azure Services เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การเลือกใช้ผู้ให้บริการโครงสร้าง (Infrastructure-as-a-Services: IaaS) ผู้จัดการเรียนการสอนต้องเลือกใช้ผู้ให้บริการโครงสร้างหรือจะพัฒนา IaaS ใช้เองในองค์กร โดยการเลือกใช้ต้องเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนบนระบบคลาวด์คอมพิวติ้งตัวอย่างผู้ให้บริการโครงสร้างเช่น EducationERP.net, Amazon S3, Microsoft, Oracle Coherence เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การเลือกใช้ประเภทของคลาวด์ (Development Model) ผู้จัดการเรียนการสอนต้องเลือกใช้ประเภทของคลาวด์ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน มีทั้งระบบภายในองค์กรอย่างเดียวยระบบสาธารณะและระบบที่มีการผสมผสานใช้ได้ทั้งภายในภายนอกจะเป็นได้ว่าคลาวด์คอมพิวติ้งก็เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้ เพียงแต่เราเลือกใช้ระบบคลาวด์ที่เหมาะสมและคุ้มค่าต่อการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุดเพื่อเป็นพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต และยังพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืนในสภาวะการเรียนรู้แบบทุกที่ทุกเวลา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ครูควรส่งเสริมให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็น โดยใช้การอภิปรายด้วยการตั้งคำถามของครู หรือการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) ซึ่งการอภิปรายแสดงความคิดเห็นจะเป็นการสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคม สอดคล้องกับสุดาพร ปัญญาพฤกษ์และเสริมศรี ไชยสร (2558) กล่าวว่า การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะทางสังคมสามารถทำได้หลากหลายแนวทาง ทั้งการเรียนรู้แบบร่วมมือ กระบวนการสืบเสาะ และการอภิปราย การจัดเรียนการสอนดังกล่าวนี้ได้เน้นการมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นต้น

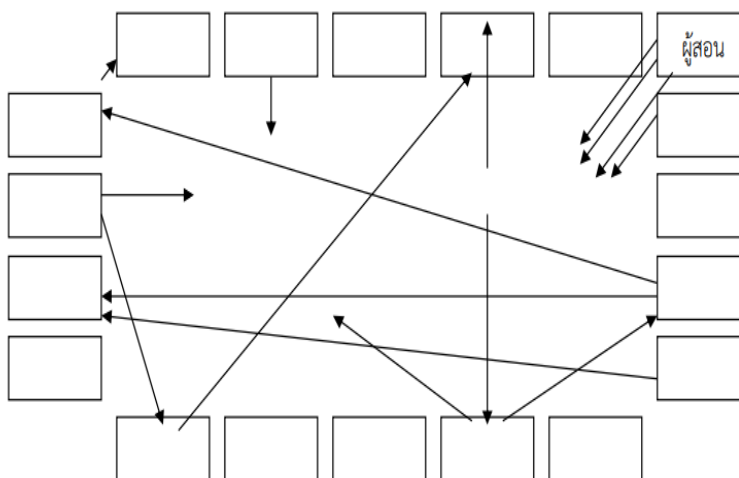
2) ครูควรส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Centered Instruction) เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการสร้างเชื่อมั่นต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักการทำงานร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ เพื่อการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยและการดำเนินชีวิตในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของผการัตน์ ไยทอง และคณะ (2559) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ จะทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมในการทำงานกลุ่มย่อย เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนมีทักษะทางสังคม ทั้งการรู้จักฟังพาดำสายซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกการตัดสินใจ มีความจริงใจ มีความเป็นประชาธิปไตย และมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

3) ครูควรเน้นการใช้ Case Study หรือกรณีศึกษา ครูอาจใช้สถานการณ์ที่เป็นความขัดแย้งในการจัดกรณีศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพันธ์ ศิริธาดากุลพัฒน์ (2551) ที่พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่มีสถานการณ์จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคมและผู้เรียนเรียนรู้วิธีการทำงานกลุ่มสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) คือ ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนอื่น ๆ หรือจากเพื่อน และเป็นไปตามที่ศึกษา แคมมณี (2545) ที่กล่าวว่าครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนภายใต้สมมติฐาน (Assumption) สถานการณ์ที่เป็นปัญหาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งที่เป็นปัญหาซึ่งเป็นแรงจูงใจก่อให้เกิดกิจกรรมคิดไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้ง

4) ครูควรออกแบบวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมด้วยเกม (Games) สอดคล้องกับเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2559) พบว่า การสอนด้วยเกมทำให้นักเรียนสร้างความรู้ใหม่ นำประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ

5) ครูควรใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) และเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาสอดคล้องกับพระปลัดราชันย์ ขวัญเมือง และคณะ (2564) ที่ว่า นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกันโดยได้ร่วมคิดร่วมทำและร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจถึงความรับผิดชอบการวางแผนทำงานอย่างเป็นระบบ

6) ครูควรใช้การจัดการเรียนรู้แบบภาคสนาม หรือการจัดการเรียนรู้แบบทัศนศึกษา ทำให้นักเรียนความตระหนักถึงสภาพบริบททางสังคม วัฒนธรรม สร้างการเรียนรู้ร่วมกับผู้คนในพื้นที่สอดคล้องกับเอกชัย พุ่มดวง และยุสดีย์ โสมทัศน์ (2559) ที่พบว่า การศึกษาภาคสนามเป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ซึ่งมีชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามความสนใจ

ภาพที่ 3 วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2. องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้การเรียนการสอนวิชาสังคมให้สอดคล้องกับโลกเสมือนจริง

การจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างโลกเสมือนผสมผสานโลกจริง นอกจากมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว องค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยการสร้างโลกเสมือนผสมผสานโลกจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับตัวเข้ากับความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน โดยได้รับการสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดเชิงอนาคต การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกิดการกระตุ้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2559) ด้วยกำหนดบทบาทของครูผู้สอนและกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย

2.1 บทบาทครู ครูทำหน้าที่ออกแบบทำสื่อการสอน พัฒนาจัดการเรียนรู้ให้เกิดโลกเสมือนจริงในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในเรื่องที่กำลังสอน ครูดำเนินการวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับการใช้สื่ออย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา และมีภาพเสมือนจริงสอดคล้องสถานการณ์จริงไปด้วย การเรียนรู้โดยต้องสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความคิดเห็นทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนต้องการวัดผู้เรียนให้เกิดจุดมุ่งหมายที่ตรงประเด็น

2.2 บทบาทผู้เรียน ผู้เรียนต้องมีความใส่ใจระหว่างการเรียนรู้ สามารถมีการเข้าใจในเนื้อหาที่ครูสอนและตั้งใจฟังระหว่างที่เกิดการเรียนการสอน ต้องมีพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าใจในคำสั่งร่วมกับผู้สอนเกี่ยวกับการมองเห็นภาพเสมือนจริงระหว่างเกิดการเรียนการสอน มีทักษะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้มองเห็นภาพเสมือนจริง นำไปใช้ได้จริงการดำเนินชีวิตในอนาคต

และเกิดการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะการคิด โดยสามารถเปรียบเทียบเหตุการณ์ในปัจจุบันแล้ววิเคราะห์ที่มาเหตุและผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับอนาคต (พิชาติ แก้วพวง, 2560)

2.3 บทบาทครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้ปกครองและครูจำเป็นต้องพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบัน มีสื่อทั้งโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และแท็บเล็ต ฯลฯ ที่คอยกระตุ้นความเป็นวัตถุนิยมให้แก่เด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและสถาบันทางศึกษาประถมศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล หรือความฉลาดทางดิจิทัล ที่เปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อเทคโนโลยี และผู้ปกครองและครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล ด้วยการเป็นแบบอย่างและการให้ความสำคัญกับเวลาคุณภาพร่วมกับเด็ก ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะในการรู้เท่าทันสื่อที่สามารถจำแนก คัดกรอง สื่อที่เหมาะสมกับวัยของเด็กสามารถตอบสนองและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กผ่านสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายและเหมาะสมกับยุคดิจิทัล อีกทั้งทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการพัฒนาทักษะในการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลแทนตัวเด็ก เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับเด็กโดยไม่รู้ตัว และพัฒนาให้เด็กเกิดทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

สรุปผล

จากการที่ผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาจะสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาฐานคลาวด์จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษานั้นก็คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประกอบการเรียน การสอน ซึ่งผู้เรียนในอนาคตจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมโลกเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นแล้วผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมในการเตรียมการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ที่มีการนำแนวคิดทางการศึกษาใหม่ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ หรือเครื่องมือเทคโนโลยีที่ตอบสนองในด้านความหลากหลายในการเรียนรู้ของนักเรียนเพราะว่านักเรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีลักษณะเฉพาะตัว ดังนั้นการศึกษามีความจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกช่วงอายุ บุคคลนั้นสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดทั้งช่วงชีวิตมิได้สิ้นสุดเมื่อจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา หลักสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตนั้น เน้นความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษา มีความยืดหยุ่น หลากหลายรูปแบบ เปิดโอกาสให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลเพื่อสามารถพึ่งตนเองได้

องค์ความรู้ใหม่

การที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาข้างต้นนั้นจะแสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาฐานคลาวด์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยจะใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อสร้างและส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาในปัจจุบัน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีมาสู่การเรียนการสอนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชมา วิเชียรปัญญา. (2549) *การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมสำหรับการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). *อนาคตวิทยา: ทฤษฎีและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. เชียงใหม่ : โครงการตำราและหนังสือ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2563). *การวิจัยทางสังคมศึกษา:หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผการัตน์ ไยทอง และคณะ. (2559). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(4), 220-240.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เนท.
- พระปลัดราชันย์ ขวัญเมืองและคณะ. (2564). พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคตินทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1627-1640.
- พิชาติ แก้วพวง. (2560). การคิดทางประวัติศาสตร์:ทักษะสำคัญของนักศึกษาครูสังคมศึกษา. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 1(2), 21.

- แม่น้ำมาส ขวลิขิต. (2540). *มาตรฐานเพื่อพัฒนาบริการห้องสมุดเอกสารวิชาการ*. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ศศิรินทร์ ศิริธาดากุลพัฒน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมและความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 19(2), 15-32.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระเบียบวาระแห่งชาติ 2551-2555*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2554). *การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุดาพร ปัญญาพุกข และเสริมศรี ไชยสร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครูยุคใหม่. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 9(2), 15-26.
- เสมอภาณญ์ โสภณหิรัญรักษ์ และปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2555). มุมมองของผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในโปรแกรมอีเลิร์นนิ่ง เพื่อการส่งเสริมการนำการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งไปใช้ใน ระดับอุดมศึกษา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิ่ง บูรณาการการเรียนรู้ออนไลน์ประชาคม อาเซียน: นโยบายและกระบวนการ* (น.73-80). กรุงเทพฯ : โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (สกอ).
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรี้นติ้งเฮ้าส์.
- เอกชัย พุ่มดวง และยุสดีย์ โสมทัศน์. (2559). *กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมตามแนวเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพ ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เอกสิทธิ์ ชินินทรภูมิ. (2559). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่โดยใช้เกมการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(1), 54-59.
- Barr, B. & Shemis, S. (1997). *Defining the Social Studies*. Washington. DC : Nation Council for the social studies.

- Holden, M. & Connelly, S. (2004). *The learning city: urban sustainability education and building toward WUF legacy*. Ottawa : Government of Canada.
- Jarolimek, J. & Parker, W.P. (1993). *Social Studies in Elementary Education*. (9th ed.). New York : Maxwell Macmillan International.
- Preston, R.C. (1960). *Teaching in Social Studies in Elementary School*. New York : Holt Reinhart and Winston.
- Smith, J. A. (2004). Reflecting on the Development of Interpretative Phenomenological Analysis and Its Contribution to Qualitative Research in Psychology.
- Stewart, R. (1998). *Inside the learning society*. London : Cassell.